

BAROMFIAK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkesztő:
HREBLAY EMIL.
m. kir. állattenyésztési kerületi felügyelő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut
(Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják.
A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 2 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

A népies baromfitenyésztésről.

Nagyobbszabású akció megindítása van tervbe véve a baromfitenyésztés fejlesztése érdekében. Ennek a tenyésztési ágak fellendítése volt a cél akkor is, mikor a jelenlegi földművelésügyi miniszter, — akinek az állattenyésztés összes ágainak fellendítése körül maradandó érdemei vannak — a gödöllői m. kir. baromfitenyésztő teleps munkásképző iskola felállítását, valamint a m. kir. földművelésiskoláknál baromfipecinériák létesítését elhatározta.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a baromfitenyésztéssel eddig keveset törődtek s ami kevés e téren történt, az sem helyes irányban végeztették, csak örvendünk lehet azon, hogy végre az egész dolog kezd az öt megérdemlő méltánylásban részesülni.

Ma már odáig jutottunk, hogy a baromfitenyésztés ügyeit a földművelésügyi kormány külön szakközege intézi, aki a népies tenyésztés irányítását a körülmények engedte leghelyesebb alapon kezdi meg.

Az állam összevásároltatja az egész országban készletben levő megfelelő fajtaú és minőségű him baromfiakat s azokat a saját tenyésztésében előállított tenyészanyaggal együtt, egyes községek kistenyészőinek adja cserébe, a közönséges hímekért.

Az elhelyezés arra való tekintettel történik, hogy lehetőleg a községben egyetlen közönséges hím se maradjon, továbbá hogy a kicserélt közönséges hímek vagy azonnal levágnak, vagy értékesítés végett piacra vitetnek.

A baromfikiosztásnak, illetve kicserélésnek ezen módjához s a tenyésztés fejlesztésére törekvő intézkedések egészéhez kívánok néhány megjegyzést fűzni.

Általánosságban helyesnek tartom azt, hogy a rendelkezésre álló himállatok — a folyó évben talán mintegy 1500 darab — nem mint eddig szétszórva az egész országban, hanem összpontosítva 8—10 községben helyeztetnek el. A nemes anyag kiosztásának ilyenformán meg lesz az eredménye, mert egész

községek baromfiállományát fogja átalakítani, holott eddig egy-egy községbe csak 2—3 darab adatván, annak szemmel látható eredménye nem mutatkozott.

Előnye a kicserélésnek az eddigi módszer fölött az is, hogy a kistenyészőknek pénzbe abszolút nem kerül, mégis a kicserélt állatok értékesítése folytán az államnak visszatérül valami, amely összeget e célra szintén felhasználhat.

A nemesítésre használt fajták — az adott viszonyok között — szintén elég jól vannak megválasztva. Azért mondom, hogy az adott viszonyok között, mert részemről jobbnak tartottam volna, ha a baromfianyag javítása tiszta hazai vére anyaggal történhetett volna. Ehhez azonban szükség lett volna arra, hogy a hazai baromfi, melynél jobbat a mi viszonyaink közé találni sohasem fogunk, már előbb nemesítve, testben nagyobbítva, olyan törzseket mutathatna föl, mely a közönséges hazai anyag javítására alkalmas volna.

Mint hogy ez nincs, meg kell alkudni a körülményekkel s meg kell elégednünk azzal, hogy baromfianyagunk teste a plimut, langszán, emdeni és pekingi fajták vérenek belekeverésével lesz nagyobbítva, egyöntetűvé téve.

Helyes dolog az is, hogy a népies tenyésztésbe, tulajdonképpen — ezen igényesebb fajták — csak félvérben juttatunk, mert azáltal, hogy a kiscsászák csak himállatok osztatnak ki, kénytelen a tenyésztő, mint tojóállatot, saját közönséges anyagát felhasználni a tenyésztésben.

És ez nagyon helyes dolog, mert kiscsászáinknak a telivér állatok kényeségük miatt nem valók, de meg a hazai anyag annyi becses tulajdonsággal bír, hogy annak csak testnagyság és egyöntetűség tekintetében van javításra szükség. A két célt tehát csak a jelzett uton lehet elérni.

Nagy baj mindenesetre az, hogy a javításra használható anyagot most még kellő számban nem tudja beszerezni az állam. Ez évben mindössze talán 2000 darab himállatot jelentettek be eladásra a tenyésztők. Ez nagyon kevés, mert így a népies tenyésztés javítása igen

hosszu idő alatt fog az egész országban megtörténni.

Szükség volna tehát arra, hogy a nagyobb magántenyésztők, nagyobb arányokban foglalkoznának a javításra használható anyag előállításával, kívánatos volna továbbá, hogy ugy egyesek, mint az állam a hazai baromfinak tiszta véreben való nemesítésével is foglalkozzanak, hogy később a népies anyag javításánál ezen nemesítő eljárás által előállított tisztavérű magyar baromfi is felhasználható legyen.

Azoknak, akik a népet vezetni hivatva vannak, volna feladata, segítségére lenni az állam megbízottjainak, a tekintetben, hogy meggyőzzék a népet a tenyésztés javításának szükségességéről s rábírák, hogy az állami támogatást ne csak egyesek, hanem egész községek egyszerre kérjék, illetve vegyék igénybe.

A földművelésügyi kormányzat sok jóakaratot tanusít az ügy iránt, áldozatkészség a tenyésztők közönyében talán akadályra.

Szalay János.

Tanácsok a tojás- s hustermelő tenyésztőknek.

II.

Ki eddigi értekezésünket figyelemmel kísérte, észrevehette, miszerint csak a középszerű tenyészde üzemével foglalkoztunk s az olyanból meríthető haszonról szóltunk, melyet két szorgalmas, két kezével munkához látó egyén realizálhat, kik nem parancsokat szeretnek osztogatni szófogadatlan cselédnek, hanem magok is megfogják a dolog végét. Az egyedüli segéd legfőleg egy markos szolgáló lehetne, kinek élelme s évi fizetése összevéve sem tenne ki 200 forintnál többet. Ha a tenyésztő nagyobb munkásgéppel lát hozzá, bizony csak a sokat emlegetett „csalódás“ fogja szomorítani.

Mikor a bevétel s kiadás mérlegének összeállítására kerül a sor, akkor válik be, hogy igazunk volt, midőn a skurupulózus takarékoságra intettünk!

Rekapituláljuk azt, mit előzőleg mondtunk: Aki csak tojástermelésre rendezi be baromfiudvarát, annak 1500 tyuknak tartását ajánlottuk 5 magyar holdon. Aki azonban e mellett *huszprodukezióra* is szánja magát, annak elég 750 tojótyuk felakkora területen s a többi a csibék kifutójának rendezheti be. A fő

az, hogy a terület a legekonomikusabban kihasználtassék.

Mint tojótyúk-fajtát a *Hamburg-it*, *Andaluzit* vagy e kettőhöz hasonló magyar tyúk-fajtát ajánlom, csak a nehézkes testü, esetlen járásu, tollaslábu Bráma-Cochintól óvok mindenkit. azok bizony mint tojó-tyúkok számításba nem jöhetnek. A tollazat színére, mint multkor is említém, súlyt nem kell fektetni, inkább azt kell tudni, hogy az alkat, csontozat struktúrája sokkal fontosabb tényező.

A tenyésztésanyag, egyszóval a tenyésztés teljes felszerelése elég fáradságos munka, főleg ha a forgatóke is szükén van. Ugyancsak nem ajánlanám senkinek, hogy *egyszerre* vásároljon össze idegen helyről 750 darab tojó-tyúkot, mert egész biztosra vehetné, hogy azokból egyharmadrészt már az első hónapban kikellene szuperálni rossz tojó, sőt talán betegség czimén.

A tojók között csakis a kivételesen jó tojónak van helye, ha az üzletből hasznot akarunk látni. Jelen viszonyaink között, egy oly tyúk, mely 110 tojásnál kevesebbet tojik évenként, „rossz tojó”-nak minősíthető, mert messze vagyunk attól, hogy 1000 tojás után 50 forintot kaphassunk.

Már pedig ennek kellene az eladási aránynak lenni — ily számu tojás mellett.

Egy kifogástalan tojóképességgel bíró, jelzett tyúkállománynak baromfiudvarnak helyreállítása — három évi, sajátkezü munkába kerül. Aki két nap alatt összehozza — gyors munkát végzett.

Kis tenyésztém berendezésénél a következőleg jártam el:

Vettem 60 darab 14—20 hónapos *Langshan* kakas s magyar tyúk keresztezéséből eredő keresztezést (*Faverollest*) s hozzájuk adtam az együtt fel-

nevelt egyéves ugyanily fajtájú 6 kakast. Aztán ugyanily koru 20 darab *Hamburgit*, két tisztavérü kakással.

A tyúkállományt négy ól s az ahhoz tartozó négy kifutóba tereltem, olyformán, hogy 20—20 tyúk jutott egy-egybe s minden csapathoz egy kakast adtam a többi kakasokat külön ketreczbe zártam s másnap eresztetem a tyúkokhoz s amazokat vettem a ketreczbe. A kakasok tehát minden 24 órában felváltották egymást, egy napi pihenőre lévén mind-egyikük a ketreczbe szorítva.

A kakasok nem hágván mindig ugyan-egy tyúkot — ezen eljárással minden tojásom termékeny volt. A kakascserét természetesen éjjel végeztem, midőn az alvó állatokat könnyen meglehetett fogni. A jövőre 8 ólat rendezek be, ugyanannyi kifutóval, melybe 10 tyúkot adok egy kakással, majd meglátom, mily eredményt érek el abban az esetben?

Ezt azért vélem helyesebbnek, mert

a tojók szelekezióját legelején akarom meg-ejteni. A tíz tojó közül hamarabb észre-veszem azt, mely a legtöbb s legszebb tojást tojja, mintha huszat kellene ellenőriznem. A legjobb tojókat egyesíteni kell s ezek-hez a leghevesebb kakas adandó. Egyébiránt a kakas szerelme is fokozható azáltal, hogy naponta más-más tyúkesapathoz adjuk. Hiába! benne a csapodárság, mely a változatoság felé sarkalja!!

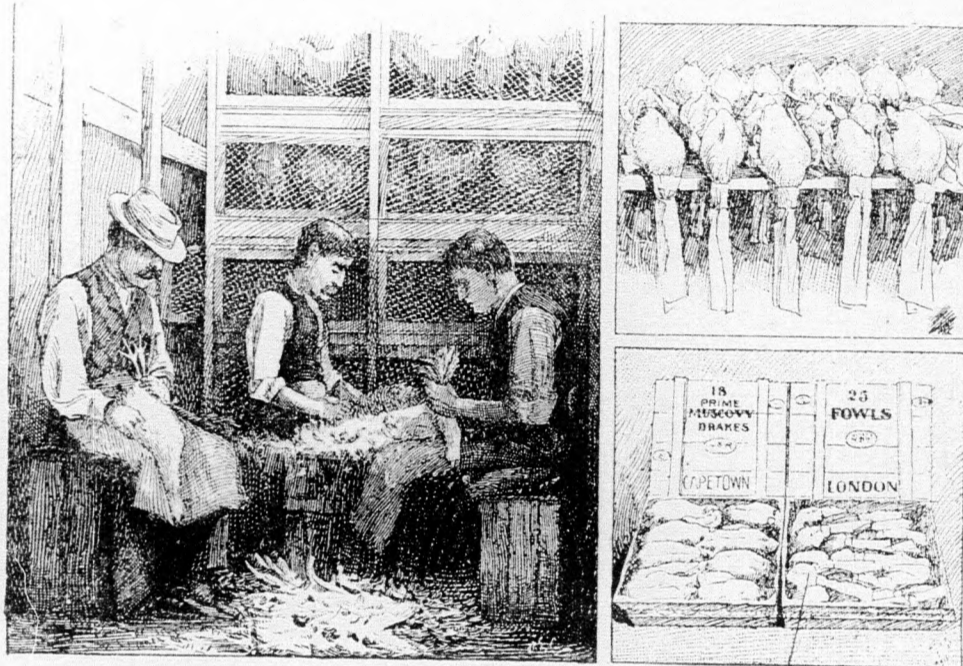
Ha valakinek csak *tisztavérü* fajtája van, a tíz tyúk az egy kakashoz sok. A kereszte-zésből eredt kakasok akár 15 tyúkkal is jól megvannak, persze úgy értem, ha tágas, gye-pes a kifutójuk s kiadós, változatos eleségge-lesznek tartva. Nekem ily módon terméketlen tojásom alig akadt.

Az egyes tyúkólaból származó tojások külön-külön tétetek abból a czélből, hogy a kikelés után meg legyen állapítható, melyik szolgáltatta a legszebb, legéletképesebb csibé-

ket? Ehhez mérten ejtendők meg a reformok is. A baromfi-udvarban henye jószágot, rossz tojót egy perczig sem szabad megtűrni. Majd ezután látjuk csak be, hogy az összevásárolt 80 tyúk közül, mint tenyész-anyag alig negyven válik be, ámbar a mustralással ne na-gyon siessünk, mert a jó ete-tés s gondozás mellett lehet, még előnyös változás is jöhet elő.

A 60 darab magyar ke-resztezés (*Faverolles*) tojótyúk után egy évadban 5—6000 tojást költethetünk ki. Dehát az első évben igényeink még szerények lévén, a keresztezés-ből 1400 s a *Hamburgok* után 400 tojást költetünk, a többie-ket igyekezzünk mint tojást értékesíteni. Így hát vagy 7000 tojás eladására leszünk képe-sek, mi tekintve a jó etetést, nem is oly sok!

Vagyis: már az első évben

A baromfiak koppasztása és csomagolása.

TÁRCZA

Káka tövén költ a ruca.

mondja a nóta, ha ehez még megszívleli a réczetenyésztő Tormay Béla miniszteri tanácsos művének: Vezérfonala a tanítók és gazdák számára azon praegnans jellemzését, hogy a récze a legjobb hulladékértékesítő — egy kis utángondolkodással önként rá jön a gazda a réczetenyésztés alapfeltételeire. Ha a récze a káka töve körül szeret lenni, bizonyos, hogy szereti a vizet, erről tehát a gazdának gondoskodni kell, hogy legyen. Kicsibe a baromfi-udvaron egy kúyu is megfelel, természetesen nem úgy, mintha egy természetes, ha nem is éppen nagy tó, nádas partokkal, szomszédos jó legelővel, akár a gazda tulajdona, akár mint községekben legtöbbször használati joggal bír rajta. Ily helyen a jól felfogott saját érdek valósággal utalja a mentől nagyobb mérvű réczetenyésztésre, mily világhírű tenyészetek lehetnének és lesznek is talán nem is a tul-messze jövőben, a Balaton mentén, a Fertő-nél, hát még a Velencei tavon, melynek minden kelléke meg van arra, hogy a partjabeli falvak kiscgazdámak, a fővárosi piac közelsé-génél fogva is, a réczetenyésztés igazi felka-rolása által, egy nem megvetendő jövedelmet biztosítson.

Igaz ugyan, hogy a tavak legnagyobb része a nagyobb birtokok tulajdona és pedig azon okból, mert tagosítás alkalmából, a tavakat és egyáltalán viz alatt álló területeket a jobbággy-községeknek, mint telekállományt beszerezni nem lehetett; de ezen vizborította

területekről, a nádláson kívül, alig van a na-gyobb birtokosoknak egyéb hasznuk és azt hiszem, ruczatenyésztésre igen jutányos áron lehetne azokat bérbé kivenni. A folyók már korántsem oly alkalmasak a réczetenyésztésre, mint a tavak, a Duna mentén nem egyszer hallottam, a panaszt, hogy egész csapat récze lassan himbálózva, oly messze lett lefelé vize a Duna által, hogy többé haza sem tért, ily veszteség tő mellett nem fenye-geti a tenyésztőt.

A récze a legjobb hulladékértékesítő, azaz felszed, megeszik és megemészt majd minden különben veszendő növényi és állati hulladékot, de aztán hulladék legyen és ne úgy magyarázza ezt a réczetenyésztő, mint sok bivalyt nevelő gazda, ki azért szereti a bivalyt, mert mindent megeszik, de adni semmit sem ad neki, így aztán elesenevész a bivaly, de ugyan a récze is. Enni tehát kell neki és elég haszon, hogy sok olyast meg-eszik, mit más baromfival megetetni nem lehet, a tavakban és partjain féreg, mag és fűféléből majd egészen eltáplálkozik, de télen bár a récze is az udvarra szorul és akkor etetni kell épp úgy, mintha a réczét termé-szetes neki való vizes hely nélkül, a baromfi-udvaron akarjuk felnevelni, akkor gabonafélét, aljagyümölcsöt adnak nekik, bogarat, kuka-czokat ő maga keres, egyszóval a récze, a szárnyasok dísznaja és megemészt mindent. Igazi gondozást életének csak első heteiben kíván és akkor, bár felnőtt korában majd mindég a vizen szeret tartózkodni, a viztől óvni kell, különösen hideg idővel, mert meg-hülve sok elpusztul.

Főfontosságú a szellős, elég tágas, vilá-

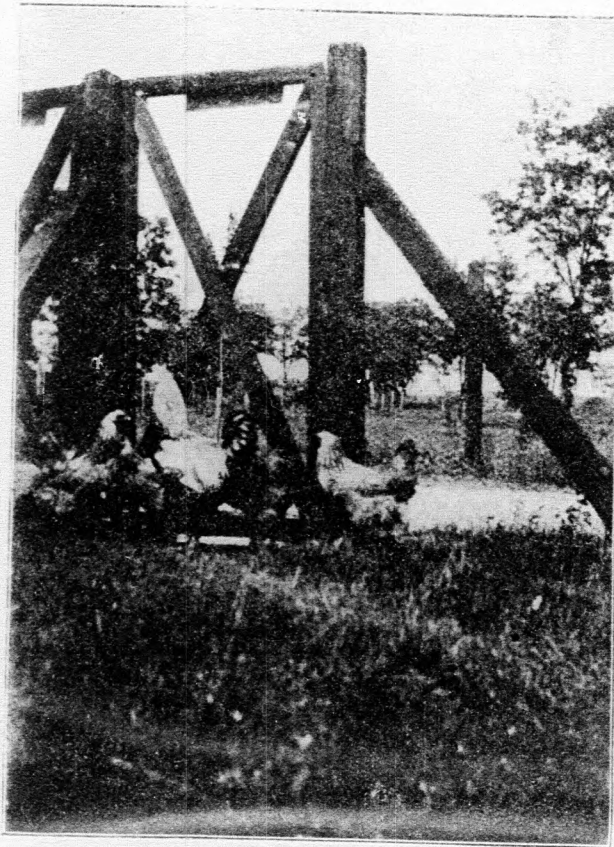
gos és gyakran tisztított ól, e nélkül sikeres réczetenyésztés se nagyban, se kicsiben nem megy; nagyon kívánatos, hogy a réczeknek a baromfiudvarban a többi baromfitól elkülöni-tett helye legyen, mert lármájával, falánkságá-val a többi fajta baromfival örökös hadilábon áll. Saját fájával elég békésen van meg, ki-véve a pázrás idejét, mert ahol több gácsér tartatik, ezek roppant féltékenyek egymásra és bár ebből származott vitás ügyeket nem jegyző-könyvvel végzik be, mindig valódi tollharcz fejlődik ki köztük, legalább azborítja többnyire vér helyett a küzdteret.

Fajra és színre nézve a tenyésztők izlése néha kedvtelése szokott döntő lenni, igazán indokolt azonban csak az, ha a gazda, ki bir-toka minősége és más körülményeinél fogva, megadhatja a récze gyors fejlődéséhez megki-vántató minden feltételt, ha az értékesítés könnyű, a rendelkezésre álló piac jó és biz-tos, nagy válogatott fajt nevel, míg a ki mos-toha körülmények közt réczét csak azért ten-yészt, hogy háziszükségletét fedezze, jobban teszi ha régi, a helyhez szokott bár kisebb, de igénytelenebb fajtájú réczét tenyésztí to-vább. Színre nézve sokan a fehér tollut szeretik, hiszen ha egyáltalán a récze tolla is jön számításba, nem is lehet tagadni, hogy a fe-hér récze tolla megfosztva szebb; keresettebb a kereskedésben is, de nagyon hiszem nem annyira saját értéke miatt, mint inkább azért, mert bizonyos százalékban lehet a drágább ludtoll közé keverni és a kevésbé jártas ve-vőnek, mint tiszta ludtollat eladni.

Hízékonyágra nézve minden réczefaj jó, természetes, hogy a nagyobb fajták nehezeb-bek lesznek, a tenyésztő kényelmére nagy

adunk el tojást is, meg húst is s tenyésztésközben szaporítjuk a tyukókat lakóit. Az első évben persze az öt holdnyi terület nem lévén mind benépesítve, a kifutók kultúránövényekkel ültethetők be. Az ólak benépesítése meg úgy történik, hogy a közbeeső kifutó — ólastól üres maradjon. Ha a kifutók kerítése fából van, azt *karbolínummal* ne mulasztjuk el bemázolni — úgy tartósabb leend.

A tenyésztő természetesen úgy rendezkedjék be, hogy üzemét október hónapban kezdhesse meg — neki a téli tenyésztés hozza a hasznát, midőn a paraszt versenye ki van zárva, melylyel egyébiránt ugysem versenyez-

Sötét Bráma.

előny, hogy a réceze hizlalását nem kell okvetlen tömésel eszközölni, külön kis udvarban, melyben friss ivóvízről gondoskodva van, szabadon mozoghatván, elébük szórt szemfével is 8—10 nap alatt meghízik a réce és sokkal izletesebb és keresettebb peccenyét ad, mint a tömött.

Enni előny mellett, szinte csodálatos, hogy a nagy- és kiscigák eddig is nem karoltak jobban fel a récetenyésztést. Mi szép és jövedelmező lenne, ha a számos kisebb-nagyobb tavainkat, melyek ma, forró napokon, legfeljebb egy-gulyának szolgálnak fürdőhelyül, récetenyészdékkal vennék körül, mennyi mozgás és élet lenne a tavak körül, melyek partjai, mai elhagyatottságukban inkább sivar benyomást tesznek. Képzelnék például a Velencei tavat, körülvéve kezdetben egyszerű, de a jövedelem szaporodtával szépülő, fákkal elültetett tenyészdékekkel és magát a tavat megnepesítve a récék százezreivel, nyár és őszön át naponkinti ezer darabokra menő küldeményével a fővárosi piacra.

Nem akadályozná a récenép a fürdést sem, mert habár felrebbenésével és lármájával néha el is árulná hol fürdik, egy-egy bájos pesti nymfa, de bár gyakran buknak víz alá nyitott szemmel, indiszkréziójuktól nincs mit tartani, először mert bármint halad is előre a tudomány, a ruczanyelvet még sem értjük, de ha megértenők is, a bukdácsoló gácsér hiába árulna el titkokat; mert ha már azon bizonyára ritka esetekben, midőn valamelyik hirlap eltér attól, ami igaz, azt mondjuk, hogy ez kacsa, mennyivel becsesebb hiteltre találma, midőn a réceze költené valami pikáns kacsat.

y. y.

het. Neki a csirkéjét január—márczius hónapokban kell piacra állitania, tojást meg novemberből január végéig kell eladnia.

A márczius-áprilisi csirkék október—novemberben kezdenek el tojni — miután azonban zsenge koruknál fogva tojásuk még nem valók a költetésre — ezeket piacon kell értékesíteni. Ezen jércék csak a jövő év októberétől kezdve fogják a költetni való tojásokat adni, miután a nyarat a tarlón szabadon futkosva töltötték s jól is tartattak, úgy, hogy mint 1½ éves tyukok adják a kitünő, csiraképes tojásokat. Ha a nyáron át ki nem futkoshatták magukat, akkor nem októberben, hanem csak januárban kezdik a teljesen megfelelő költetni való tojásokat adni. Az októberben tojni kezdett tyukok ellenben tágasabb kifutóban, pihenőre bocsáttatnak ekkor. A téli költéshez szükséges tojásokat a tojóttyukok 30 tagból álló két csapata szolgáltathatja ilyen formán. A költetést pedig vagy a pulykák, vagy a mi előnyösebb — költető-gépekkel eszközöljük.

A téli időszakban eladott tojások s csibék ára fogja a tenyésztő hasznának háromnegyed részét képezni. Jövő értekezésünkben a téli tenyészde berendezését fogjuk tárgyalni, tanulmány tárgyává tévén a csibét amint héjából kibújik — egész addig, míg piaczképes áruvá nőtte ki magát.

Jankó Szilárd.

A baromfiak export utján való értékesítése.

Angolország baromfi-szükséglete csak részben nyer a belföldi tenyészetekből kielégítést s ez irányban hiányok pótlására, részben gyarmataira van utalva, honnan nemcsak élő, de leölt és tisztított állapotban is, egész hajórakományok küldetnek át az anyaországának.

A gyarmatokon ma már a leölt és tisztított baromfiak export utján való értékesítése, egy tekintélyes és jövedelmező üzletágat képez.

A vidéki tenyésztők élő állapotban szállítják a baromfiakat, a tengerparti városokban levő vállalkozók tárházaiba, hol azok ketrecekbe zárva, mintegy 12 óra hosszat koplatatva lesznek, hogy begyűkből mindennemű takarmány emésztett állapotban eltávolodjék, azután a nyakszirt kitekerése által leöletvén, megkoppaszthatnak s kizsigereltetnek.

Mindezen munkák emberi erővel szakmában, csupán kézzel történnek s a vele foglalatokodó egyének hosszú gyakorlat folytán oly ügyességre tesznek szert, hogy egy óra leforgása alatt egy ember 25—30 db baromfi kikészítésére képes.

Az ily módon kikészített minden egyes darab szakértő által felülvizsgáltatik s amennyiben az előirt minőségnek bármely tekintetben meg nem felel, vagy valamely betegség jelei észlelhetők rajta, mint exportra alkalmatlan visszatartatik, a többi pedig, miután a fej és nyak pergamenszerű papírral becsavartattak, külön e célra készült lapos, jól záródó faládikákba helyeztetik.

A lezárt ládák végül a tárházak kiegészítő részét képező hűtő helyiségbe kerülnek, hol a baromfi valóságos kővé fagyaszthatik, hogy a hosszú tengeri ut alatt a romlástól megóvassák. A jelen számban közölt egy szemtanútól eredő rajzunk, a baromfiak koppaszthatását és mikénti csomagolását tünteti fel.

Szikszay E.

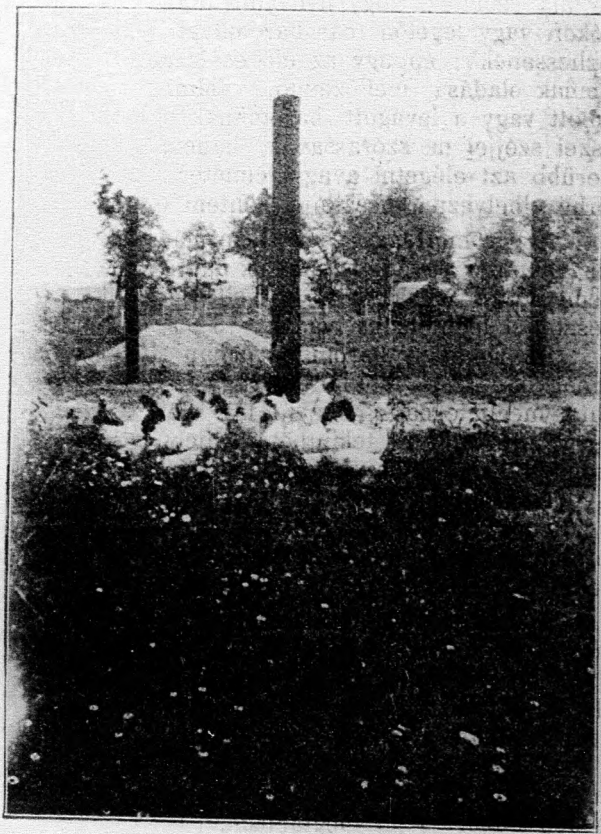
Képek.

A gödöllői m. kir. baromfitenyésztő-telep és a munkásképző iskola baromfi-állományából két képben bemutatjuk a sötét és a világos bráma-tyukok egy-egy csoportját. Alkalmunk lesz e lapok hasábjain többször ily képeket bemutatni

s nem fogjuk elmulasztani az alkalmat arra nézve is, hogy az iskola egyes praktikus és hasznos eszközeit és épületeit is bemutassuk.

A baromfi importálása és a baromfikolera elleni védekezés.

Az alsó-ausztriai kormányzás a baromfikolera (Typhoid) behurcolása és elterjedésének megállítására az alább közölt óvintézkedést teszi közzé; amelyben leginkább az a felhívás, hogy a cs. kir. belügyi miniszterium leiratában annak ad kifejezést, hogy az ottani baromfiak között fellépni szokott kolerát kizá-

Világos Bráma.

ról a külföldről importált baromfiak hozzájárulását tekintetben különösen az orosz és az olasz tartományok veendő figyelembe. A közlemény folyamán azután több érdekes dologgal ismerkedünk meg.

Az osztr.-magyar vamkimutatások szerint az élő baromfiak az 1897-ik évben eszközölt összes importja 38,027 mmászát, értékben 2.287,620 frtot tett ki; a kivitel pedig 90,247 mmászát, azaz 7.009,319 frt értéket képviselt s ennél fogva ebből az következik, hogy a népesség arányához képest a mezőgazdák kellő buzdítás és oktatás mellett azon helyzetbe jöhettek, hogy a minden körülmények között jövedelmező intenzív baromfitenyésztést a mezőgazdasági és állategészségügyi szempontból oly nagyon veszélyes baromfiimporttól teljesen emancipálhatnák és e mellett a nyers tojás, a tojás fehérjének és sárgájának kivételét fejleszthetnék.

Ezen baromfitermékből a múlt évben 371,668 mm. 13.309,498 frt értéket tett ki a behozatal a 946,992 mm. értékben 43.997,163 frt kivittel szemben. És ez annál inkább is figyelemre méltó, mert Németország baromfi- és tojásszükséglete roppant nagy mennyiséget tesz ki s ennél fogva ezen állattenyésztési ágának leginkább szegény sorsu emberek általi és jóformán tüke nélküli gyakorlása rájuk nézve igen jövedelmező lehetne és ezáltal a kivitel is nagy arányokban fejleszthető lenne.

Czél szerűnek látszott tehát oly intézkedést foganatosítani, mely a szóban forgó baromfitenyésztés terjedését korlátozni és a baromfi importálását, a vándorló kereskedőknek visszaéléseit megszüntetni képes, de ezzel szemben oda-hatni, hogy a mezőgazdasági baromfitenyésztés és értékesítés lehetőleg a baromfi és tojásér-

tékesítő szövetkezetek által a jelenkornak megfelelő figyelemben részesítessék.

A baromfikolerának behuzolása esetén első sorban maguknak a gazdáknak áll érdekekben, annak továbbterjedését megakadályozni, amit leginkább azzal érhetnek el, ha már a legelső baromfi gyanus megbetegedése vagy elhullása alkalmával arról a községi előjáróságot értesítik, a baromfiudvarban pedig a beteg és betegségben gyanus állatokat az egészségesektől teljesen elkülönítik és néhány gyanus megbetegedett vagy elhullott baromfit a betegség pontos megállapítása végett az illetékes állatorvoshoz díjmentesen beküldenek.

Ha az állatorvos baromfikolerát állapít meg, úgy a baromfiudvar egészséges állatai is zár alá veendő, hogy nyilvános utakon és folyókön vagy legelőn más baromfival ne érintkezessenek; éppúgy az élő és levágott baromfiak eladása mellőzendő, valamint az elhullott vagy a levágott baromfinak egyes testrészei széjjel ne szórassanak, hanem legcélzerűbb azt elégetni avagy félméter mély gödörbe elhelyezni, mésztejjel leönteni és aláásni.

A baromfitrágya és a takarmánymaradékok valamint egyéb hulladékok naponta összeszedendők s azokat vagy el kell égetni, vagy mésztejjel leönteni és aláásni.

Ha valamely baromfiudvarban a baromfi legnagyobb része elhullott s vagy tíz nap óta újabb megbetegedés nem fordult elő, a betegség megszűntnek tekinthető, mely esetben azonban sürgősen szükséges, hogy a baromfiól úgy belülről mint kívülről ajtók, ablakok, üledékek, takarmány- és itatóedények, valamint a porond is alaposan megtisztassék, amit legeredményesebben forró luggal lehet eszközölni.

A forró luggal lemosott és megszáradt tárgyak azután mésztejjel újból bevonandók. Olyan baromfiótlakban, ahol a porond földből áll, ott a felső földréteget leszedendő és a leszedett föld egy gödörbe elásandó.

A napontai trágya és szemét gyűjtésére használt gödör tartalmát vastag földréteggel be kell huzni és jól megtaposni.

Ha a faluzó baromfikereskedők baromfi-állományánál a baromfivész nyomai észrevesztek, a fent leirt eljárást kell foganatosítani.

D. B.

Hogyan lehet a lefözlött tejet baromfi-hizlalásnál értékesíteni?

Igen sokszor előfordul az az eset a falusi gazdálkodásnál, hogy a lefözlött tejet, sőt néha a frissen fejt tejet is alig tudjuk értékesíteni másként, mint úgy, hogy malaczcizal, borjuval, vagy más állattal feletetjük. Itt-ott a gazdasszonyok a baromfinak is szoktak tejet adni, de hogy azt rendszeresen etessék a baromfival, hogy a tejet a baromfi felhizlalására fordítsák, azt ma még nálunk igen ritkán lehet látni. A tejjel való baromfi-hizlalás pedig igen egyszerű s igen jövedelmező hasznos dolog.

Nagyvárosok közelében, különösen pedig Bécsben, de újabb időben Budapesten is a baromfi-piaczokon a jó busban lévő baromfiért igen szép árt adnak s szívesebben veszik meg, mint a soványat. Ez arra indította a főváros közvetlen közelében lakó baromfi tartó gazdákat, hogy a baromfit mielőtt piacra vinnék, két hétig ketreczben tartva, tangeridarával, mely lefözlött, vagy tiszta tejjel, esetleg íróval van higitva, meghizlalják. A csirkék, vagy a fiatal tyukok közül némelyik már egy hét múlva olyan, hogy piacra vihető, míg némelyik csak két hét múlva, hát azért szükséges, hogy a hizóba zárt baromfit minden 3-4 napban kézbe vegyünk s megtapogassuk, amelyik már jó, annak kár tovább hizni, azokat külön kell válogatni s a legköze-

lebbi napon piacra vinni. A kihizott a takarmányt hiába fogyasztaná, az már jobban nem hizik meg.

A hizlalóketreczet lehetőleg sötét helyre kell elhelyezni s rendkívül tisztán tartani. Méretei: 1 méter hosszú, 80 cm. széles és 60 cm. magas. A hizlalóketrecz lehet 1, 2, 3 vagy 4 emeletes is, aszerint, amint azt a kezelés leginkább megengedi. Egy ily hizóketreczbe 20-25 drb nagyságszerinti csirkét, vagy 10-15 drb fiatal 1 éven aluli tyukot, vagy 10 drb 1 éves kappant zárhatunk el. Naponta kétszer kell őket etetni, reggel 6 órakor és este 6 órakor, de mindenkor frissen készített takarmánnyal, mert az állott takarmány könnyen megsavanyodik, a megsavanyodott takarmánytól pedig a tyukféle bélhurutot, ugynevezett hasmenést kap s akkor nem hogy hizna, de inkább fogy s végre megdöglik.

A tisztaságra a ketreczben nagy gondot fordítsunk s ez oly orvosság, melytől sok nyavalya távol tartja magát.

A takarmány álljon tengeridarából és ha van egészséges othon termelt árpánk, úgy fele részben árpadarából, melyeket előzetesen száraz állapotban jól össze kell keverni. Egy éven aluli 20 drb csirkére egy etetésre ezen keverékből 1 liter kell számítani, melyet forró vízzel leöntünk, hogy jól megdagadjon; s azután hideg lefözlött tejjel péppé higitunk. Ezt a pépet a ketrecz előtt elhelyezett vályuba öntjük, mire az elzárt csirkék ezen izletes takarmánynak ugyancsak neki esnek s mindenkor igen szeretik.

E takarmányozás mellett a baromfinak vizre nincs szüksége. Ezen módon hizalt baromfinak husa szép fehér és porhanyós lesz.

Naponta 10 liter forrázott és tejjel kevert takarmánnyal 100 drb csirkét etethetünk meg s ezen 10 liter takarmányhoz naponta 5 liter tej kell. Ha tehát számítjuk, hogy átlag a 100 drb csirkét 10 napig fogjuk tartani, akkor kell 50 liter árpa a 3 forint 50 kr. = 1 frt 75 kr., 50 liter tengeri a 4 frt = 2 frt, 50 liter lefözlött tej a 2 frt = 1 frt, összesen 4 frt 75 kr., vagy vegyünk kerék számban 5 frtot, tehát a 100 drb csirke 10 napi feljavítása darabonként 5 krba kerül, már pedig bárki is elgondolhatja és elhiheti, hogy az ily feljavított csirkéért még Budapesten is páronkint legalább 30 krajczárral is szívesen fizetnek többet.

-y. -a.

A tojás konzerválásáról.

A tojásnak hosszabb időn át használható állapotban való eltartására a gyakorlatban számos módszer van alkalmazásban, melyek közül tökéletesnek azonban egyik sem mondható.

Újabbban különösen Amerikában a tojásnak vízűveggel való konzerválása kezd mindinkább elterjedni, s ezen módszerről a szaklapok is igen elismerőleg nyilatkoznak. Szolgálatot vélnék tehát tenni olvasóinknak, midőn ezen eljárást ismertetjük.

A vízűveg, vagy német néven inkább ismert „Wasserglas” egy alkalikus silicate, mely a kereskedelemben a cukorszörphöz hasonló folyadék alakjában fordul elő, s kiterjedt alkalmazást nyer az idő viszontagságainak kitett tárgyak bevonásánál, valamint gyulékony anyagoknak tűzmentessé tételénél.

Tojásnál alkalmazva konzerváló hatása abban nyilvánul, hogy a hég porusait elzárva s a mészszel vegyülve egy cementzerű burkot alkot, megakadályozván a levegőnek és így romlást hozó mikroorganizmusoknak a tojás belsejébe való behatolását. Használata igen egyszerű.

Egy rész vízűveg, tíz rész felforralt, s azután a rendes hőmérsékletre lehűtött vízzel

kevertetvén, ezen keverék egy a konzerválandó tojásokkal megrakott kadba töltetik, úgy, hogy a legfelsőbb réteg tojás is az oldattal teljesen előntve legyen.

A használandó víznek felforralása okvetlen szükséges, hogy az abban esetleg élő kárteknony gombák megöletessenek.

A kereskedelemben a vízűveg többféle minőségben fordul elő, mindenesetre ajánlatos azonban ezen célra elsőrendű árut vásárolni, miután az sem drága, a rosszabb minőségű pedig a kézbe könnyen megtámadja.

Tapasztalatok igazolják, hogy a vízűveggel konzervált tojás 9-10 hónapig is eltartható friss és élvezhető állapotban. Kiváló gond fordítandó azonban arra, hogy a konzerválandó tojások teljesen frissek és egészségesek legyenek.

Megjegyzendő még végül, hogy az így eltartott tojás héja rugékonyságát elveszti, s a főzésnél kitágulván, könnyen megreped, ajánlatos tehát a főzést megelőzőleg, a tojást csucsán egy hegyes tüvel megszurni.

Sz. E.

Baromfitenyésztők tanácsadója.

(November havi teendők a baromfiudvarban.)

Itt az őszi! A baromfit a hideg s az eső ellen kell védeni. A mi magyar tyukjaink igaz hogy edzetek, de ha a fák tetején töltik az éjszakát, mint ahogy azt néhány gazdasszonyaink, az bizony nagyon rossz bizonyítványt nyújtja az illetők baromfitenyésztési módjának. Védett, fedett baromfiól első helyen szükséges kellék, mert ha abba az eső hullhat, az abba behordott szalmastrágya, falevél vagy zabpolyvaréteg csakhamar átázik, de nem fejleszt kellemes meleget, hanem posványnyá válik, mely a baromfiühülés pepineriája lévén, sokkal károsabb, mint hasznos.

Az eleségnek e hónapban táplálóbannak kell lennie. A föld már nem termel sem állati sem növényi böngészni valót s a baromfi torokosságát már mi sem csillapíthatja mellékesen. Természetesen a korai tavaszi jércéknek, melyek hivatva lesznek a télen át tojást szolgáltatóknak, még kiadósabb eleségéről kell gondoskodni.

A vasgáliczos vizet kevés mértékben lehet lágyeledelkőhöz is adni, csak hogy ezt a hozzáadást ne cseléd által végeztessük. Hatása, hogy az emésztőszervek működését elősegíti. Vannak, kik vörös borral erősen higitott vizet öntenek a lágyeledelbe s azt tapasztalták, hogy a tojást ez is elősegíti. Tényleg van is valami a dologban, csak itt is óvakodjunk a túlságtól, nehogy az állatokat lerészegítsük, mint egy ismeretes pestmegyei tenyésztő tette plymouth-jaival. Látván, hogy állatai egymásután dülöndöznek evés után, azt hitte betegek s ölette azokat. Később derült ki, hogy tyukjai a boros lágyeledeltől részegek voltak.

A fészkek naponta megvizsgálandók s azokból a friss tojások kiszedendők, mert ott-fagyhatnak. A téli költetés kezdődik. A költetőgépek s anyák oly helyiségbe állítatnak, hol a környező levegő állandóan megvan 14-16 R°, például egy ökrisztállónak sodronnyal elkerített helyén s a munka kezdetét veszi.

A ludak utoljára lesznek koppaszta s azután a „Compressiva” tömögép elé állítatnak, hogy hizlalva kerüljenek a piacra. A júliusban kelt pulykák s csirkék ugyancsak hizóba fogatnak.

(+)

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület tulajdona.